

ТЕОРІЯ ТА МЕТОДИКА НАВЧАННЯ

Василенко Є.В.

магістрант,

*Сумський державний педагогічний університет
імені А.С.Макаренка*

МЕТОДИЧНА ТИПОЛОГІЯ ТРУДНОЩІВ ФОРМУВАННЯ СОЦІОЛІНГВІСТИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ У ПРОЦЕСІ НАВЧАННЯ ВИВЧАЮЧОГО ЧИТАННЯ УЧНІВ 10-11 КЛАСІВ

В умовах сьогодення зростає роль одночасного опанування іноземної мови й культури. Це зумовлює необхідність формування соціолінгвістичної компетентності, тобто здатності особистості вибирати та використовувати мовні та мовленнєві засоби іншомовного спілкування з національно-культурною семантикою відповідно до ситуації [5, с. 425].

У межах нашого дослідження формування соціолінгвістичної компетентності відбувається паралельно з навчанням вивчаючого читання засобами автентичних текстів, які відображають особливості життя, побуту, культури країни, мова якої вивчається. Слід зазначити, що вивчаюче читання має на меті досягнення повного розуміння та критичного осмислення інформації тексту, а отже задля забезпечення цих процесів мають бути усунені труднощі як мовного, так і смислового характеру.

Розглядаючи труднощі, які виникають у процесі навчання іноземної мови, зокрема під час формування соціолінгвістичної компетентності та компетентності у читанні, науковці беруть до уваги різні принципи їх класифікації. Так, З. І. Кличнікова [4, с. 81] розглядає природу виникнення труднощів з трьох сторін, а саме аспектно-мовної, формально-інформаційної та психологічної. Спираючись на працю дослідниці, ми виокремлюємо три основні групи труднощів, що виникають під час формування соціолінгвістичної компетентності у процесі навчання читання: лінгвістичні, психологічні та соціально обумовлені.

До складу лінгвістичних труднощів відносяться фонетичні, граматичні та лексичні труднощі. Фонетичні пов'язані з порушенням у вимові звуків, слів, словосполучень та речень. Граматичні виникають за умови незнання правил, неправильного вживання граматичних засобів спілкування. Найбільші труднощі для формування соціолінгвістичної компетентності становлять лексичні одиниці з національно-культурною семантикою, оскільки саме в них міститься культурний код, значуща соціальна інформація, неправильне інтерпретування якої викликає труднощі під час читання та перекладу, адже не існує їх відповідників у інших мовах.

Класифікацією лексичних одиниць з національно-культурною семантикою займався багато вчених, зокрема Є. М. Верещагін, О. А. Корнілов, С. Г. Тер-Мінасова, Г. Д. Томахін та інші.

З-поміж різних класифікацій можна виокремити такі одиниці з національно-культурною семантикою, як *безеквівалентна лексика* – слова,

чий план змісту неможливо співвіднести з якимось лексичним поняттям іноземної мови [1, с. 56]; *фонова лексика* – слова, які співпадають на поверхні в своїх лексичних значеннях, але різняться культурними значеннями [3, с. 56]; *фразеологізми* – будь-які поєднання слів, які не мають точного структурно-семантичного еквіваленту при конфронтації двох чи більше мов [6, с. 38].

Окрім лінгвістичних труднощів, не менш важливими є проблеми, пов'язані зі змістом тексту, наприклад, проблема розуміння предметного змісту, розуміння логіки викладу, загальної ідеї або вчинків дійових осіб. Так як, зміст висловлювань або викладу інформації в цілому визначається широким соціальним контекстом, то представникам різних культур притаманне різне розуміння одних й тих самих фраз або дій. Це зумовлено відмінностями у поведінці кожного суспільства. Таким чином, слід виокремити групу соціально обумовлених труднощів, що виникають у процесі формування соціолінгвістичної компетентності.

Загальновідомо, що вербальна та невербальна поведінка людей соціально регламентована, тобто обумовлена етичними нормами, звичаями, соціальними умовами, що різняться в різних культурах. Під соціальними умовами розглядаємо комплекс зовнішніх обставин, в яких функціонує й розвивається мова, суспільство, що використовує цю мову, рівень культури та різниця в мовній поведінці в різних комунікативних ситуаціях. Зазначені чинники впливають на розуміння змісту іншомовних текстів соціокультурного характеру. Учневі важко зрозуміти мовні одиниці, в яких виявляється своєрідність культури так, як їх розуміє носій мови.

Вищезазначені труднощі не розкривають внутрішні механізми, що призводять до їх виникнення. Тому, доречно виокремити групу психологічних труднощів. Т. П. Єгоров [2] виокремлює три групи труднощів, що виникають у процесі читання:

– дисгармонія між сенсорними й моторними процесами, тобто помилки нечіткості мовно-рухових процесів і помилки сенсорної неадекватності;

– труднощі сприйняття, до яких належать помилки в розрізненні окремих букв і в схоплюванні слова в цілому та помилки невідповідності вимови слова його звуковому складу;

– труднощі мислення, які виникають при сприйнятті тексту відповідно до раніше прочитаного. Вони характеризуються як помилки установки (помилкове прогнозування) та можуть бути результатом наявних у читця знань, які отримані ним в попередньому досвіді (помилки хибних асоціацій). У деяких випадках вони пояснюються помилковою емоційною апперцепцією, що виникає в зв'язку з матеріалом, що читається.

Підсумовуючи вищесказане, можемо стверджувати, що формування соціолінгвістичної компетентності у процесі навчання вивчаючого читання характеризується низкою труднощів, пов'язаних як з лінгвістичної, психологічної сторони, так і зі змістом та способом викладу інформації. Слід відзначити, що у процесі формування соціолінгвістичної компетентності важливим є подолання труднощів, пов'язаних зі знаннями лексичних одиниць з національно-культурною семантикою, вмінням виокремити подібну лексику з тексту та адекватно її інтерпретувати.

Список використаних джерел:

1. Верещагин Е. М. Язык и культура: Лингвострановедение в преподавании русского языка как иностранного / Е.М. Верещагин, В. Г. Костомаров. – 3-е изд., перераб. и доп. – М.: Русский язык, 1983. – 269 с.
2. Егоров Т. Г. Психология овладения навыком чтения / Акад. пед. наук РСФСР, Ин-т психологии. – М.: Изд-во Акад. пед. наук РСФСР, 1953. – 263 с.: ил.
3. Елизарова Г. В. Культура и обучение иностранным языкам/Галина Васильевна Елизарова. – СПб.: Каро, 2005. – 352 с.
4. Клычникова З. И. Психологические особенности обучения чтению на иностранном языке [Текст]: пособие для учителей / Зинаида Ивановна Клычникова. – М.: Просвещение, 1973. – 223 с.
5. Методика навчання іноземних мов і культур: теорія і практика: підручник для студ. лінгв. ун-тів і фак. ін. мов вищ. навч. закладів / Бігич О. Б., Бориско Н. Ф., Борецька Г. Е. та ін. / під загальн. ред. С. Ю. Ніколаєвої. – К.: Ленвіт, 2013. – 590 с.
6. Прокуророва О. В. Обучение английским фразеологизмам студентов II-III курсов языковых факультетов на материале домашнего чтения: дис. канд. пед. наук: спец. 13.00.02 «теория и методика обучения и воспитания» / Оксана Владимировна Прокуророва. – Владимир, 2006. – 150 с.

Гламазда Л.В.

студентка,

Національний університет «Чернігівський колегіум»

імені Т.Г. Шевченка

ЗАСТОСУВАННЯ КОУЧИНГ-ТЕХНОЛОГІЇ У ПРОЦЕСІ ВДОСКОНАЛЕННЯ ГОТОВНОСТІ ВЧИТЕЛІВ ДО РОБОТИ З ОБДАРОВАНИМИ УЧНЯМИ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ

Модернізація системи освіти на засадах компетентнісного підходу, трансформація структури професійно-педагогічних знань, якими має оволодіти вчитель, вимагає пошуку сучасних форм неперервного підвищення кваліфікації вчителя протягом життя з тим, щоб зберігати відповідність зростаючому рівню вимог [9, с. 70].

За визначенням Міжнародної федерації коучингу ICF, коучинг – це процес, побудований на принципах партнерства, який стимулює мислення й творчість клієнтів і надихає їх на максимальне розкриття свого особистісного й професійного потенціалу [7, с. 248].

На сьогодні існує багато поглядів і підходів до визначення поняття «коучинг». М. Дауні визначає коучинг як мистецтво сприяти підвищенню результативності, навчанню та розвитку іншої людини.

Г. Коллінз вважає, що коучинг – це мистецтво і практика ведення людини від того пункту, де вона знаходиться, до більшої самореалізації, якої вона прагне.

А. Цивінська дає визначення коучингу як процесу підтримки розвитку і закріплення умінь за допомогою другої особи – коуча – через спостереження,